

Башнянин Г. І., Кульчицький Б. В., Гончарук Л. Я., Тесля А. І.

ПОЗИТИВНА СОЦІАЛІЗАЦІЙНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: СУТЬ ТА ВИДИ

Анотація. Проаналізовано вплив соціалізації на економічний розвиток, і відповідно до цього виділено три соціалізаційні ефекти, а також відповідні типи соціалізаційної економічної ефективності: позитивна, нейтральна і негативна соціалізаційна економічна ефективність. Наголошується, що в різних економічних системах величина соціалізаційного ефекту може бути різною, відповідно проаналізовано три види позитивної соціалізаційної економічної ефективності економічних систем: квазіпозитивна, помірна позитивна та гіперпозитивна соціалізаційна ефективність.

Ключові слова: соціалізація, соціальні результати, позитивна, нейтральна і негативна соціалізаційна економічна ефективність, квазіпозитивна, помірна позитивна та гіперпозитивна соціалізаційна ефективність

Bashnyanin G., Kulchitsky B., Goncharuk L., Tesla A.

POSITIVE SOCIALIZATION EFFICIENCY OF ECONOMIC SYSTEMS: THE NATURE AND TYPES

Summary. The influence of socialization on economic development is analyzed and identified three socialization effects, and those types of socialization of economic efficiency: positive, neutral and negative socialization economic efficiency. It is noted that different economic systems value socialization effect may be different according analyzed three types of positive socialization of economic efficiency of economic systems: quasipositive, moderate positive and giper positive socialization efficiency.

Keywords: socialization, social results, positive, neutral and negative socialization efficiency, quasipositive, moderate positive and giper positive socialization efficiency

Вступ. Сучасний розвиток економічних систем як розвиненого, так і перехідного типу характеризується капіталізацією і соціалізацією, які полягають, відповідно, у використанні чистого доходу на економічний розвиток і задоволення соціальних та культурних потреб членів колективів. Розвиток соціалізації економічних систем створює відповідні умови не лише для найповнішого задоволення соціально-матеріальних потреб членів колективів, а й для подальшого власне економічного розвитку. Соціалізація за відповідних умов – це один із найважливіших шляхів підвищення рівня інтегральної (загальної) ефективності функціонування економічних систем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема теоретичного обґрунтування соціалізаційної спрямованості розвитку економічних систем вивчалась і вивчається в науковій економічній літературі. Ця проблема завжди була актуальною, оскільки функціонування суспільства завжди має соціальне забарвлення, а

людина є не тільки головною продуктивною силою чи найважливішим економічним ресурсом, але й метою соціально-економічного розвитку. Однак в економічній літературі соціалізація аналізувалася здебільшого з позицій її впливу на соціальні результати функціонування та розвитку тих чи інших економічних систем, тобто на людину як основний соціальний результат будь-якої господарської діяльності [9; 10; 12; 13; 14].

У теоретичних дослідженнях практично відсутні публікації, що стосуються впливу процесів соціалізації на власне економічні результати економічної (зокрема виробничої) діяльності, тобто на зміну рівня такого результуючого параметра будь-якої господарської діяльності, як економічна ефективність. В сучасній вітчизняній економічній літературі лише в небагатьох публікаціях досліджено економічні системи через призму їх соціальних результатів (а не лише економічних). Вивченням такого аспекту функціонування економічних займаються такі вітчизняні вчені, як Г.І. Башнянин [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8], Л. Я. Гончарук [3; 11], Г. С. Третяк [1; 2; 6; 8], Ю. І. Турянський [5], М. С. Хом'як [1; 2; 6; 8], Р. П. Шевчик [4].

Постановка завдання. Метою наукової статті є дослідження позитивної соціалізаційної ефективності функціонування економічних систем та аналіз її видів.

Виклад основного матеріалу. Економічна ефективність функціонування господарських систем виступає як функція системи факторів – екологічних, технологічних, власне економічних, соціально-духовних, політичних тощо. Функціональна залежність між рівнем економічної ефективності і вказаними вище факторами становить основний зміст загальної формули економічної ефективності.

Однією з часткових формул економічної ефективності функціонування господарських систем виступає формула соціалізаційної ефективності, яка описує вплив процесів соціалізації на формування та зміну рівня економічної ефективності функціонування певних господарських систем.

У найзагальнішому вигляді функція соціалізаційної ефективності описує функціональну залежність між рівнем економічної ефективності функціонування господарських систем і рівнем та інтенсивністю розвитку соціалізаційних процесів. Цю функцію соціалізаційної ефективності можна позначити як загальну формулу соціалізаційної ефективності. У своїй найпростішій формі загальна формула соціалізаційної ефективності відображає співвідношення між приростними (диференціальними) рівнями економічної ефективності і приростними (диференціальними) значеннями зміни рівня інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів.

Характер залежності між зміною рівнів економічної ефективності функціонування певних господарських систем та інтенсивністю розвитку соціалізаційних процесів може бути різним: позитивним, нейтральним і негативним. Відповідно до цього ми виділяємо три типи соціалізаційної ефективності: позитивну, нейтральну і негативну (а також і три типи соціалізаційних ефектів).

Позитивна соціалізаційна ефективність формується тоді, коли посилення рівня інтенсивності соціалізації економічних систем супроводжується підвищенням (більш-менш значним) рівня економічної ефективності їх функціонування. Таку соціалізаційну економічну ефективність можна позначити як позитивну,

оскільки за її умов приріст одного і приріст іншого (вказаних вище) параметрів має позитивне чи «плюсове» значення за відповідного позитивного (більшого за нуль) значення коефіцієнта соціалізаційної еластичності економічної ефективності функціонування певних економічних систем:

$$K_{e-s} = dE^e : dS \geq 0.$$

Соціалізаційна еластичність економічної ефективності функціонування певних економічних систем вказує на те, як змінюється значення економічної ефективності функціонування економічних систем при зміні (найменшій чи значній, це не принципово для розуміння природи і суті цього поняття) інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів. Тобто соціалізаційна ефективність функціонування економічних систем відображає чутливість (ступінь чутливості) економічної ефективності, а через неї і економічних систем загалом до зміни, такого параметра її формування та зміни, як соціалізація.

Ця соціалізаційна еластичність економічних систем буде, звичайно, різною щодо різних економічних систем. Одні системи можуть бути чутливіші до зміни інтенсивності соціалізації, інші – менш чутливі, а деякі з них взагалі можуть ніяк не реагувати на зміну такого важливого параметра функціонування економічних систем, як соціалізація. Основне завдання наукового аналізу (особливо політико-економічного характеру, а ще більше – метрологічного характеру) саме і полягає у тому, щоб, по-перше, виявити тип чи природу цієї соціалізаційної еластичності економічної ефективності і, по-друге, конкретне значення вказаного вище параметра. Це друге завдання може бути розв'язане лише на підставі опрацювання значного масиву емпіричних даних і може бути практично реалізоване лише за умови попереднього розв'язання першого завдання (спочатку слід виявити тип чи природу зв'язку між указаними параметрами – соціалізацією і економічною ефективністю – і лише після того виникає принципова можливість перейти до виявлення конкретного характеру цього зв'язку і побудови відповідного економічного графіка і економічної функції).

Процедуру переходу від вивчення характеру зв'язку між указаними параметрами до виявлення конкретного значення цього зв'язку і побудови відповідної економічної функції (її можна так і позначити як функцію соціалізаційної економічної ефективності) слід проводити в спеціальних (прикладних) економічних науках, таких, як, наприклад, спеціальна економічна метрологія (економетрія чи економетрика). В цьому дослідженні, ми не ставимо перед собою мети дійти до визначення конкретного характеру функції соціалізаційної економічної ефективності.

Позитивна соціалізаційна економічна ефективність формується, зазвичай, тоді, коли соціалізаційна чутливість економічних систем (точніше, такого їх результуючого параметра, як економічна ефективність) «плюсова», зі знаком «+». У різних за характером економічних системах величина цього позитивного соціалізаційного ефекту може бути різною, що дає нам підстави виділити різні види позитивної соціалізаційної економічної ефективності: квазіпозитивну, помірну позитивну та гіперпозитивну соціалізаційну ефективність (рис. 1).

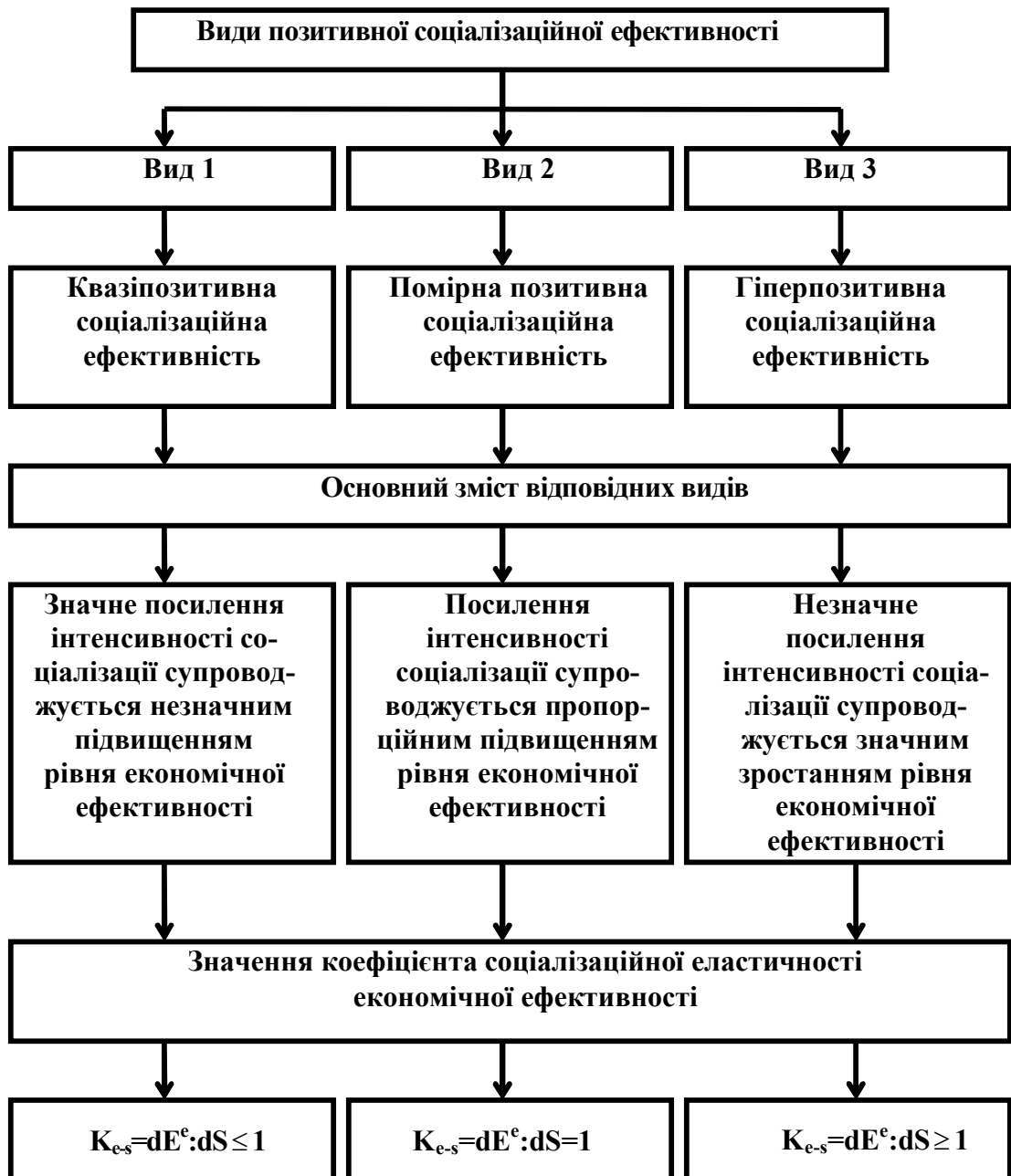

Рис. 1. Види позитивної соціалізаційної ефективності економічних систем

Квазіпозитивна соціалізаційна ефективність спостерігається тоді, коли значне посилення інтенсивності соціалізації супроводжується незначним підвищенням рівня економічної ефективності. За таких економічних умов коефіцієнт соціалізаційної еластичності економічної ефективності більший за нуль, але менший за одиницю, тобто:

$$K_{e-s}=0 < dE^e : dS < 1$$

Крива квазіпозитивної соціалізаційної ефективності ϵ , зазвичай, висхідною (рис. 2), однак кут її нахилу до осі S не дуже значний.

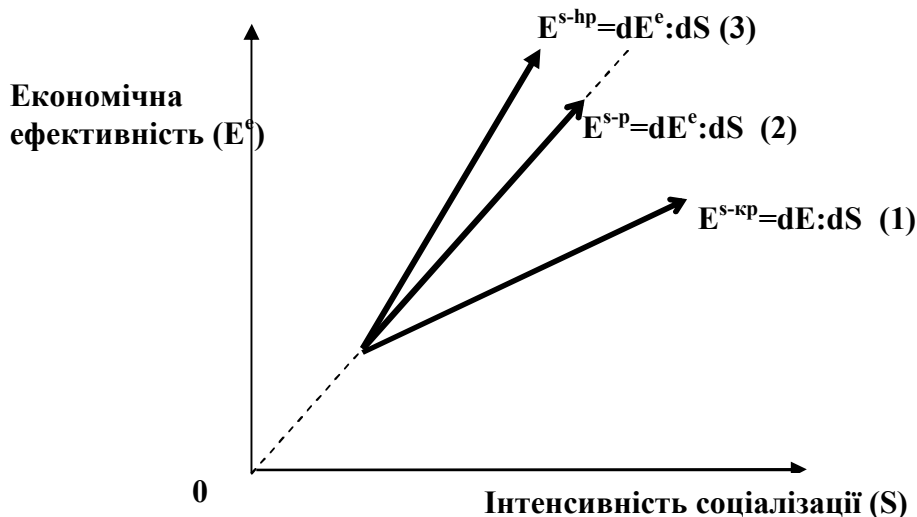

Рис. 2. Канонічний графік квазіпозитивної (1), помірно позитивної (2) і гіперпозитивної (3) соціалізаційної ефективності (гіперфункціональний аспект)

У межах помірної позитивної соціалізаційної ефективності посилення інтенсивності соціалізації на певну величину супроводжується пропорційним (або майже пропорційним) підвищенням рівня економічної ефективності. В тих економічних системах, в яких формується помірна позитивна соціалізаційна ефективність коефіцієнт соціалізаційної еластичності економічної ефективності дорівнює, або приблизно дорівнює одиниці:

$$K_{e-s} = dE^e : dS \approx 1.$$

Крива помірної позитивної соціалізаційної ефективності лежить вище від кривої квазіпозитивної соціалізаційної ефективності, вона стрімкіша і з більшим кутом нахилу до осі S (рис. 2).

Гіперпозитивна соціалізаційна ефективність спостерігається тоді, коли значне посилення інтенсивності соціалізації супроводжується значним зростанням рівня економічної ефективності функціонування певних економічних систем. Економічні системи з гіперпозитивною соціалізаційною ефективністю дуже чутливі до зміни рівня інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів і в них коефіцієнт соціалізаційної еластичності економічної ефективності більший за одиницю:

$$K_{e-s} = dE^e : dS \geq 1.$$

Оскільки коефіцієнт соціалізаційної еластичності економічної ефективності в системах з гіперпозитивною соціалізаційною ефективністю більший за одиницю, то крива (пряма, графік) такої гіперпозитивної соціалізаційної ефективності дуже стрімка і має значний (більший 45°) позитивний кут нахилу щодо осі S (рис. 2).

Зауважимо, що графік позитивної соціалізаційної економічної ефективності має форму прямої лише тоді, коли чутливість певних економічних систем до зміни інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів незмінна за будь-якого рівня соціалізації. На практиці така ситуація зустрічається рідкісно, оскільки найчастіше чутливість економічних систем до зміни рівня інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів – різна за різних «соціалізаційних коридорів». Є певні підстави вважати, що в дуже довгому «коридорі» часу вплив соціалізації на рівень і динаміку рівня економічної ефективності функціонування певних економічних систем «підкоряється» дії закону спадної віддачі, коли за певного значення рівня соціалізації подальше її розширення в дедалі меншій пропорції впливатиме на загальний рівень економічної ефективності функціонування певних систем і, нарешті, за дуже вагомого її значення позитивний вплив змінюється на негативний, а крива соціалізаційної ефективності із висхідної перетворюється в нисхідну.

У цьому дослідженні ми не братимемо до уваги дію закону спадної соціалізаційної віддачі економічних систем і виходитимемо з того, що соціалізаційний ефект – стабільний чи більш-менш стабільний (тобто за певного діапазону зміни інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів, який не дуже значний за тривалістю, тобто ми беремо до уваги його гіперкороткий ринковий період і в його межах проводимо науковий аналіз, вони однаково впливають на зміну рівня економічної ефективності). Ми керуємося тим, що коли формується в певних економічних системах позитивний соціалізаційний ефект, то він однаковий за різних рівнів інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів.

В економічних системах з квазіпозитивною соціалізаційною ефективністю соціалізаційний ефект квазіпозитивний, а це означає, що соціалізація має позитивну економічну віддачу, але ще не досить значну. За таких систем економічно вигідно розширювати і посилювати практику

соціалізації економічної діяльності, хоча за певних умов її можна і не посилювати, якщо витрати економічних витрат у соціальну сферу виявляться менш ефективними (призведуть до формування меншого соціалізаційного ефекту), ніж у тому разі, коли б вони всі (економічні витрати) були спрямовані у власне економічну, а не соціальну сферу і мали безпосередній економічний ефект, який був би більшим, ніж квазіпозитивний соціалізаційний ефект.

Крива квазіпозитивної соціалізаційної ефективності є, зазвичай, висхідною, однак кут її нахилу не дуже значний. В окремих випадках вона може наближатися до умовної бісектриси, що вказує на те, що квазіпозитивний соціалізаційний ефект близький до власне позитивного (чи нормального, як інакше його можна позначити), а в інших – до прямої, горизонтальної до осі S . В останньому випадку квазіпозитивні соціалізаційні ефекти трансформуються в нульові або нейтральні. Ця обставина вказує на те, що виділення в теоретичному метрологічному аналізі квазіпозитивної соціалізаційної ефективності з квазіпозитивним соціалізаційним ефектом умовне і чисто концептуальне, і тому воно повинно відігравати переважно методологічну роль, а не власне практичну чи власне теоретичну. Зазначене вище так само стосуватиметься і всіх інших видів і типів соціалізаційної економічної ефективності чи соціалізаційного економічного ефекту.

Розуміння соціалізаційного економічного ефекту і його наукове розв'язання може мати і безпосереднє практичне значення. Практика господарювання завжди розв'язує практичну проблему про те, яку частину загальних грошових доходів спрямувати на економічні потреби, а яку – на соціальні. Якщо загальна величина економічних доходів, яка може бути спрямована на соціально-економічний розвиток, складає ТМС, а вилучення доходів на соціальні потреби (MS) відсутнє, то в такій економічній системі формуватиметься лише певний економічний ефект (E^e). Якщо ж певна частина грошових доходів соціалізується, то спостерігаються витoki із загальних економічних витрат на соціальні потреби (загальні економічні витрати будуть меншими на величину тієї її частини, що соціалізується), а це означатиме зниження рівня загального економічного ефекту. Однак при цьому формуватиметься вже соціалізаційний ефект, який може бути більшим чи меншим від економічного ефекту. За умови зрівноваження соціалізаційного ефекту і витрат економічного ефекту соціалізацію можна і продовжувати, і не продовжувати, бо тоді вигода від соціалізації нейтралізуватиметься певною мірою втратою (формуванням мінус-економічного ефекту). Ми вводимо у науковий обіг поняття «мінус-економічний ефект», під яким слід розуміти ті економічні втрати, які формуються внаслідок того, що частина грошових доходів спрямовується на соціальні потреби і не втілюється в реальні економічні витрати (в номінальних економічних витратах формується їх певний виток, який і становить ту їх частину, що в реальні економічні ресурси не втілюється). У реальній практиці господарювання (і в теоретичному економічному аналізі також) завжди слід співставляти ці мінус-економічні ефекти з соціалізаційним ефектом. Соціалізацію слід продовжувати лише тоді, коли соціалізаційний (позитивний, квазіпозитивний чи якийсь інший позитивного порядку) ефект перевищує величину мінус-економічного ефекту.

Економічні системи з помірним соціалізаційним ефектом ефективніші (з позицій впливу процесів соціалізації на економічну ефективність їх функціонування), вони значно чутливіші до зміни інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів, ніж системи з квазіпозитивним соціалізаційним ефектом. Це означає наступне. По-перше, крива помірної позитивної соціалізаційної ефективності лежить вище від кривої квазіпозитивної соціалізаційної ефективності, вона стрімкіша і з більшим кутом нахилу до осі S (рис. 2). По-друге, важливо, як в теоретичному чи методологічному, так і в практичному плані, що в таких економічних системах соціалізаційний ефект значно раніше (за меншого рівня загальних витрат чи рівня соціалізації) починає перевищувати мінус-економічний ефект, а тому можливості для розширення практики соціалізації в них значно ширші. Тому в економічних системах з позитивною соціалізаційною ефективністю соціальні витoki з економічних витрат вигідніші, ніж у системах з квазіпозитивною соціалізаційною ефективністю, а тому підприємці в останніх охочіше йдуть на розширення практики соціалізації, на її поглиблення.

В економічних системах з гіперпозитивною соціалізаційною економічною ефективністю формується гіперпозитивний соціалізаційний ефект, який значно перевищує квазіпозитивний і власне позитивний соціалізаційний ефекти. Це означає, що в таких системах мінус-ефекти економічного порядку, які формуються внаслідок вилучення частини економічних витрат на соціальні потреби, що знижує результативність функціонування певної економічної системи суто економічного порядку, значно швидше (за менших рівнів соціалізації і обсягів економічної діяльності) перебиваються гіперпозитивним соціалізаційним ефектом.

У зв'язку з цим соціалізація таких систем економічно вигідніша, ніж систем з квазі- і власне позитивною соціалізаційною ефективністю. Для вдосконалення практичної діяльності це означає наступне. Соціалізацію таких систем слід постійно розширювати і не боятись формування мінус-ефекту економічного порядку. Навіть якщо внаслідок такої посиленої соціалізації вказаних вище систем соціальні витрати будуть великими (нагадаємо ще раз, що соціальними витратами економічних витрат ми позначили ту частину загального грошового доходу систем, яка не може безпосередньо трансформуватися в економічні витрати, тобто, ми в цьому випадку матимемо певне зниження обсягів виготовленої економічної продукції чи послуг), соціалізаційний ефект, сформований внаслідок розширення практики соціалізації, буде настільки великий, що значно перекриє обсяг мінус-ефекту економічного порядку (економічних витрат від соціалізації).

Отже, знову виникає ситуація, за якої соціалізація супроводжується формуванням своїх типових ефектів. З одного боку, формуються економічні мінус-ефекти, під якими ми, як вже неодноразово зазначали вище, позначили ті втрати обсягів виробництва чи якихось інших економічних результатів, які ми маємо внаслідок формування соціальних витоків з економічних витрат. Якщо провести порівняльний аналіз економічних систем з квазіпозитивним, позитивним і гіперпозитивним соціалізаційним ефектом, то можна без будь-якої додаткової інформації дійти висновку, що крива економічних витрат останніх найбільше відхиляється від кривої економічних доходів вниз до осі Q (обсяги економічної діяльності) (рис. 3).

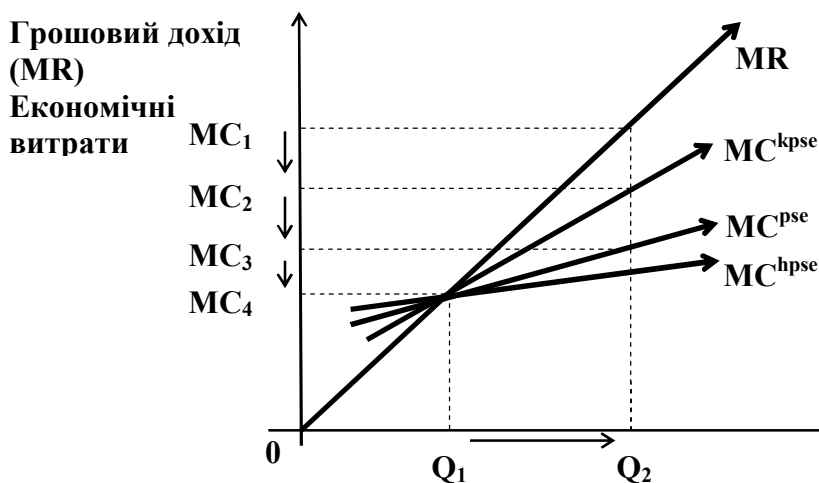

Рис. 3. Криві грошових доходів, економічних витрат економічних систем з, відповідно, квазіпозитивним, позитивним і гіперпозитивним ефектом (канонічний варіант)

Умовні позначення: MC^{kpse} , MC^{pse} , MC^{hpse} - криві економічних витрат систем з квазіпозитивним, позитивним і гіперпозитивним соціалізаційним ефектом

Одним з основних ефектів соціалізації певних економічних систем є те, що вони (за певних умов) знижують номінальну величину економічних витрат, і внаслідок цього реальні витрати будуть нижчі від перших. З посиленням соціалізації економічних систем номінальний обсяг економічних витрат (а він, як відомо, визначається обсягом тієї частини грошового доходу, що спрямовується

на купівлю економічних ресурсів) починає зменшуватись внаслідок формування соціальних витоків із цих витрат. Ці соціальні витоки будуть тим більші, чим більший рівень соціалізації певних економічних систем. Такий номінальний обсяг економічних витрат, який зменшився на величину соціальних витоків із загальних економічних витрат, ми позначаємо як реальні економічні витрати (MC^r). Тобто, реальні економічні витрати – це номінальні економічні витрати (MC^n) за мінусом соціальних витоків із них (тобто тієї частини, яка вилучається з безпосереднього економічного обороту і спрямовується на соціальні цілі):

$$MC^r = MC^n - CS,$$

де CS – соціальні витрати як витоки із економічних витрат, що спрямовуються на розвиток соціальної сфери.

Залежно від ступеня соціалізації економічних систем ми можемо виділити, принаймні, три типи соціальних витоків (соціальних витрат) і три типи реальних економічних витрат (тобто номінальних, але скоригованих на величину соціальних витоків витрат). По-перше, це ті соціальні витоки економічних витрат, що формуються в слабосоціалізованих (квазі- або гіпосоціалізованих) економічних системах. По-друге, соціальні витоки, що формуються в помірно соціалізованих економічних системах. По-третє, соціальні витоки, що виникають в сильно соціалізованих (чи гіперсоціалізованих) економічних системах. Кількісно вони співвідносяться так:

$$CS^{kss} \leq CS^{ss} \leq CS^{hss},$$

де CS^{kss} , CS^{ss} , CS^{hss} – соціальні витоки у, відповідно, квазісоціалізованих, помірно соціалізованих і гіперсоціалізованих системах.

Відповідно до цього можна виділити також і три типи реальних економічних витрат (MC^r). По-перше, це реальні економічні витрати, що формуються в квазі- чи гіпосоціалізованих економічних системах. Вони кількісно можуть визначатися як різниця між номінальними економічними витратами і відповідними соціальними витоками:

$$MC^{r-kss} = MC^n - CS^{kss}.$$

По-друге, це реальні економічні витрати, що виникають у помірно соціалізованих системах. Їх з кількісного боку можна визначити двояко: або шляхом виключення із номінальних економічних витрат (MC^n) соціальних витоків цих витрат в помірно соціалізованих системах, тобто як

$$MC^{r-ss} = MC^n - CS^{ss},$$

або як таку величину, яка може бути отримана шляхом відповідної корекції реальних економічних витрат у квазісоціалізованих системах, тобто

$$MC^{r-ss} = MC^{r-kss} - (CS^{ss} - CS^{kss}).$$

По-третє, це такі реальні економічні витрати, що трапляються в системах гіперсоціалізованих. Вони найменші, оскільки формуються за умов найбільших соціальних витоків із економічних витрат, тобто їх також кількісно можна визначити двояко: шляхом коригування позитивних номінальних економічних витрат на величину соціальних витоків цих витрат в гіперсоціалізованих системах, тобто

$$MC^{r-hss} = MC^n - CS^{hss},$$

і шляхом відповідного коригування реальних економічних витрат помірно соціалізованих систем:

$$MC^{r-hss} = MC^{r-ss} - (CS^{hss} - CS^{kss} - CS^{ss}).$$

Другим важливим ефектом (наслідком) соціалізації є те, що вона безпосередньо і на доволі короткий проміжок часу у зв'язку з відхиленням між величинами номінальних і реальних економічних витрат відповідно знижує загальні економічні результати, зменшує реальні обсяги економічної діяльності.

У цьому контексті ми також можемо виділити три типи реальних економічних результатів. По-перше, це ті реальні економічні результати, які формуються в квазі- або гіпосоціалізованих економічних системах. Вони кількісно виступають як різниця між номінальними економічними результатами (тобто тими, що могли би бути за умов повної відсутності будь-яких процесів соціалізації економічних систем) (MR^n) і тим недоотриманим результатом, який виникає внаслідок відповідних соціальних витоків із економічних витрат (ми його в попередніх пунктах нашого аналізу позначили як економічний мінус-ефект) (E^{em}), тобто

$$MR^{r-kss} = MR^n - E^{em-kss},$$

де E^{em-kss} – економічний мінус-ефект, що формується в квазі- або гіпосоціалізованих економічних системах (недоотриманий економічний результат внаслідок формування соціальних витоків з економічних витрат).

По-друге, це ті реальні економічні результати, що вже формуються в помірно соціалізованих системах. Вони, зазвичай, нижчі від перших, оскільки формуються за умов ще більшого соціального витоку із загальних економічних витрат, тобто кількісно їх можна визначити як різницю між номінальними економічними результатами і соціальними витоками з економічних витрат в помірно соціалізованих системах (точніше мінус-ефектом):

$$MR^{r-ss} = MR^n - E^{em-ss},$$

де MR^{r-ss} – реальні економічні результати помірно соціалізованих систем; E^{em-ss} – мінус-ефект в помірно соціалізованих економічних системах.

Цей другий тип реальних економічних результатів можна визначити й інакше: як різницю між реальним економічним результатом в квазісоціалізованих системах і відповідною частиною мінус-ефекту:

$$MR^{r-ss} = MR^{r-kss} - (E^{em-ss} - E^{em-kss}).$$

Крім двох безпосередньо негативних ефектів, які ми охарактеризували вище, соціалізація спричиняє формування і позитивних ефектів, які ми узагальнено позначили як, відповідно, квазіпозитивний, позитивний і гіперпозитивний соціалізаційний ефект. Однак ці останні позитивні ефекти соціалізації проявляються не безпосередньо, не в певний момент часу, а у більш-менш віддаленій перспективі. Можна вважати, що соціалізація завжди володіє на певний момент часу лише негативним економічним ефектом (недоотриманим економічним результатом) і лише у віддаленій перспективі вона може спричинити формування більш чи менш значних позитивних економічних ефектів.

Висновки

Вплив процесів соціалізації на економічний розвиток може бути різним: позитивним, нейтральним і негативним. Позитивний він у тому разі, коли період функціонування тієї чи іншої економічної системи недостатньо довгий для того, щоб вмінені витрати від соціалізації (недоотриманого продукту внаслідок формування соціальних витоків із економічних витрат) були “перекриті” сформованим соціалізаційним ефектом.

Позитивна соціалізаційна економічна ефективність може бути трьох видів: квазіпозитивна, помірна позитивна та гіперпозитивна соціалізаційна ефективність. Квазіпозитивна соціалізаційна ефективність спостерігається тоді, коли значне посилення інтенсивності соціалізації супроводжується незначним підвищенням рівня економічної ефективності. У межах помірної позитивної соціалізаційної ефективності посилення інтенсивності соціалізації на певну величину

супроводжується пропорційним (або майже пропорційним) підвищенням рівня економічної ефективності. Гіперпозитивна соціалізаційна ефективність спостерігається тоді, коли незначне посилення інтенсивності соціалізації супроводжується значним зростанням рівня економічної ефективності функціонування певних економічних систем.

Соціалізація більш-менш позитивно впливає на економічні системи в гіпердовготривалому ринковому періоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Башнянин Г. І. Вплив регуляції на дерегуляційну еластичність економічних систем / Г. І. Башнянин, Г. С. Третяк, М. С. Хом'як // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. Збірник науково-технічних праць. Вип. 20.10. – Львів: НЛТУ України, 2011. – С.113-121.
2. Башнянин Г.І. Деретуляційна еластичність ринкових економічних систем: вплив концентрації і монолізації / Г. І. Башнянин, М. С. Хом'як, Г. С. Третяк // Економіка: проблеми теорії і практики. Збірник наукових праць. Вип. 262. Т. XII. – Дніпропетровськ, Дніпропетровський ДНУ, 2010. – С.2995-3003.
3. Башнянин Г. І. Ефективність соціалізації економічних систем: методологічні проблеми метрологічного аналізу / Г. І. Башнянин, Л. Я. Гончарук. – Львів: Новий Світ-2000, 2010. – 240 с.
4. Башнянин Г. І. Ефективність макроекономічної дерегуляції в довготривалому ринковому періоді / Г. І. Башнянин, Г. С. Третяк, Р. П. Шевчик // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. Збірник науково-технічних праць. Вип. 19.13. – Львів: НЛТУ України, 2009. – С.154-160.
5. Башнянин Г.І. Ефективність капіталізації і лібералізації економічних систем в умовах ринкової транзиції: методологічні проблеми метрологічного аналізу/ Г. І. Башнянин, Ю.І. Турянський. – Львів: ЛКА, 2008. – 480 с.
6. Башнянин Г. І. Ефективна дерегуляція та її види / Г. І. Башнянин, М. С. Хом'як, Г. С. Третяк // Економіка: проблеми теорії і практики. Збірник наукових праць. Вип. 263: В 9 т. – Т. II. – Дніпропетровськ, Дніпропетровський ДНУ, 2010. – С.348-358.
7. Башнянин Г. І. Метрологічні економічні системи: Вступ у загальну теорію і методологію формування економічних параметрів / Г.І. Башнянин. – Львів: Новий Світ – 2000, 2005. – 1083 с.
8. Башнянин Г. І. Номінальна і реальна ефективність дерегуляції макроекономічних систем / Г. І. Башнянин, Г. С. Третяк М. С. Хом'як // Матеріали між. науч.-практ. конф. «Научные исследования и их практическое применение». Сборник научных трудов. Т. 14. Экономика. – Одесса: Черноморье, 2011. – С. 75-77.
9. Бебело А. С. Соціалізація і гуманізація економічних відносин : навч. посіб. / А. С. Бебело, С. А. Бебело, А. В. Коровський. – К. : КНЕУ, 2007. – 240 с.
10. Вахович І. М. Соціалізація економіки як передумова формування концепції сталого розвитку / І. М. Вахович // Економічні науки. Серія: Економічна теорія та економічна історія. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – 2007. – Вип. 4 (19). – С.38-59.
11. Гончарук Л. Я. Ефективність соціальної політики в умовах ринкових перетворень: проблеми соціалізації економічного розвитку / Автореф. дис. ... канд. екон. наук. – Львів: ІРД НАН України, 2001. – 16 с.
12. Гришкін В. О. Соціалізація економіки України: теорія, методологія, перспективи: монографія / В.О. Гришкін. – Д. : Пороги, 2005. – 498 с.
13. Зайцев Ю. К. Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства: методологія і практика : монографія / Ю. К. Зайцев. – К. : КНЕУ, 2002. – 188 с.
14. Федулова Н. І. Технологічний розвиток економіки України / Н. І. Федулова. – К.: Ін-т економіки та прогнозування, 2006. – 627 с.